

mgr Julia Czajka
Szkola Doktorska ASZWoj

lic Julia Secheniewicz
Bezpieczeństwo międzynarodowe i dyplomacja II st. WBN ASZWoj

Wojsko pomaga powodzianom

11 września 2024 roku Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej (IMGW) opublikował ostrzeżenie meteorologiczne o wystąpieniu powodzi i zalań wywołanych intensywnymi opadami w województwach dolnośląskim, opolskim i śląskim¹. Wówczas media informowały obywateli o potencjalnym rozmiarze nadchodzącego niebezpieczeństwa, porównując żywioł do powodzi tysiąclecia z 1997 roku². W obliczu zagrożenia powodziowego, 13 września we Wrocławiu odbyło się posiedzenie sztabu zarządzania kryzysowego.

Z udziałem najważniejszych polityków w kraju, między innymi Premierem Donaldem Tuskiem, Ministrem Obrony Narodowej Władysławem Kosiniakiem-Kamyszem (MON) oraz Ministrem Spraw Wewnętrznych i Administracji Tomaszem Siemoniakiem (MSWiA) oraz wojewodami i szefami służb, w piątek 13 września podjęto decyzję o wydzieleniu pododdziałów Wojska Polskiego. Głównym celem udziału żołnierzy jest aktywna walka z powodzią oraz wsparcie potrzebującej ludności poszkodowanej kataklizmem. Oficjalnie, od 23 września w ramach operacji „Feniks”, Żołnierze Wojsk Obrony Terytorialnej i wojsk operacyjnych, wraz z niezbędnym sprzętem, uczestniczą w akcji powodziowej w południowo-zachodniej Polsce i są zaangażowani do dnia dzisiejszego³.

W jaki sposób Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej są zaangażowane w proces pomocy i odbudowy po wrześniowej powodzi? O tę i inne kwestie związane z zaangażowaniem żołnierzy w akcję powodziową zapytałyśmy ppłk dr inż. Jacka Stempnia, eksperta Akademii Sztuki Wojennej.

---

¹ IMGW: <https://x.com/IMGWmeteo/status/1833826501575213076> [dostęp: 20.10.2024 r.].

² *Czeka nas powtórka z powodzi tysiąclecia? Hydrolog o tym, czy odrobiliśmy lekcję:* <https://tvn24.pl/tvnmeteo/polska/czeka-nas-powtorka-z-powodzi-tysiaclecia-hydrolog-o-tym-czy-odrobilismy-lekcje-st8085881> [dostęp: 20.10.2024 r.].

³ *Wojsko aktywnie walczy z powodzią i wspiera potrzebujących:* <https://www.gov.pl/web/obrona-narodowa/wojsko-aktywnie-walczy-z-powozdia-i-wspiera-potrzebujacych> [dostęp: 20.10.2024 r.]; *Operacja „Feniks” - pomoc i odbudowa:* <https://polska-zbrojna.pl/home/articleshow/42563?t=Operacja-Feniks-pomoc-i-odbudowa> [dostęp: 20.10.2024 r.].

Zaangażowanie ponad 25 tysięcy żołnierzy

Ewakuacja ludności, transport wody pitnej i żywności, naprawa infrastruktury, oczyszczanie i dezynfekcja zalanych budynków, wzmacnianie wałów – to tylko niektóre z czynności i zadań, które wykonują żołnierze niosący pomoc poszkodowanej ludności, walczący ze skutkami powodzi. W operacji “Feniks” uczestniczą żołnierze Wojsk Obrony Terytorialnej oraz wojsk inżynieryjnych, które zajmują się min. budową mostów tymczasowych oraz przepraw na terenach miejscowości takich jak Głuchołazy, Krapkowice czy Łądek-Zdrój. Istotny jest także sprzęt, który jest wykorzystywany do usuwania skutków powodzi. Jest to głównie sprzęt ciężki: spychacze, koparki, ciężki transport, cysterny, różnego rodzaju pojazdy, dzięki którym możliwe jest udroźnienie ciągów komunikacyjnych ale i odbudowa mostów⁴.

Wojsko wspiera także policję. Żandarmeria razem z funkcjonariuszami policji patroluje tereny popowodziowe, przeciwdziałając szabrownikom dopuszczającym się kradzieży cudzego mienia. Jak informuje jeden z portali, tylko do 30 września odnotowano 23 zdarzenia o takim charakterze, cztery z nich zakwalifikowano jako wykroczenia, a 19 jako przestępstwa. Zatrzymano 19 osób⁵.

Czy Siły Zbrojne mogły być zaangażowane wcześniej, przed 13 września? Jak ocenia ekspert ppłk J. Stempień „SZ RP nie mogły z własnej inicjatywy zaangażować się wcześniej, co wynika z obowiązujących przepisów prawa, w tym przypadku z ustawy o zarządzaniu kryzysowym”. Jak analizuje dalej ppłk J. Stempień: “podmiotem inicjującym uruchomienie SZ RP do realizacji zadań z zakresu zarządzania kryzysowego jest wojewoda, który w myśl ustawy jest organem zarządzania kryzysowego. **To wojewoda występuje z oficjalnym wnioskiem do ministra obrony narodowej o wydzielenie pododdziałów/oddziałów SZ RP do realizacji zadań z zakresu zarządzania kryzysowego** (zadania te, a w zasadzie obszary zadaniowe, są zdefiniowane w art. 25. ust. 3 ustawy o zarządzaniu kryzysowym). Oznacza to, że SZ RP mogą przygotowywać wcześniej siły i środki, ale **nie mogą ich wysłać do działań z pominięciem wojewody**. Pozwala to na uniknięcie sytuacji, które niestety często miały miejsce, że SZ RP

⁴ Operacja “feniks”: https://www.rmf24.pl/raporty/raport-powodz-w-polsce-2024/fakty/news-operacja-feniks-26-tys-zolnierzy-175-mln-zl-w-najblizszych-t,nId,7821334#crp_state=1 [dostęp: 20.10.2024 r.].

⁵ Wojsko wciąż pomaga powodziom: <https://polska-zbrojna.pl/home/articleshow/42512?t=Wojско-wciаз-pomaga-powodziom> [dostęp: 20.10.2024 r.].

traktowane były jako „darmowa siła robocza”, wykorzystywane nawet do realizacji zadań, które nie nosiły znamion kryzysu”.

Obywatele a Siły Zbrojne: o zaufaniu i wizerunku

Zjawisko podszywania się osób cywilnych pod żołnierzy, szczególnie w sytuacjach kryzysowych, stanowi poważny problem dla bezpieczeństwa publicznego i stabilności informacyjnej społeczeństwa. Podczas powodzi w 2024 r. doszło do podszywania się osoby cywilnej pod żołnierza, co przyczyniło się do szerzenia dezinformacji⁶. Tego rodzaju działania mogą być szczególnie niebezpieczne w kontekście zarządzania kryzysowego, gdyż wprowadzają chaos informacyjny oraz mogą podważać zaufanie do służb ratowniczych.

„Falszywi żołnierze” mogą szerzyć dezinformację, wprowadzać zamęt oraz zakłócać działania ratownicze, co podważa zaufanie do służb i instytucji. Ekspert ppłk J. Stempień wskazał, że **świadomość społeczna na temat wojska i jego roli w sytuacjach kryzysowych pozostaje na niskim poziomie**, co wynika głównie z braku odpowiedniej edukacji i niewystarczającej polityki informacyjnej⁷. Jak zauważył: „społeczeństwo często nie ma pełnej wiedzy o tym, jak wojsko funkcjonuje w sytuacjach kryzysowych i jakie są jego faktyczne zadania”. W kontekście kryzysów kluczowe jest zrozumienie, w jaki sposób wojsko współpracuje z administracją publiczną, jakie działania podejmuje, a także jakie siły i środki są zaangażowane w danym rejonie: „polityka informacyjna powinna być transparentna i spójna, co oznacza, że społeczeństwo powinno wiedzieć, jaka jest sytuacja, z czym należy się liczyć, jakie będą realizowane działania i kto działa na danym terenie”. W związku z tym pojawia się pytanie: **jak rozpoznać prawdziwego żołnierza, szczególnie jeśli społeczeństwo nie miało wcześniej styczności z wojskiem?** Ekspert wyjaśnia, że żołnierze nigdy nie działają samodzielnie – zawsze są częścią zorganizowanych jednostek, posiadają wyraźne oznaczenia jednostki wojskowej, naszywki z nazwiskiem oraz stopniami wojskowymi. Jednakże, jak podkreśla: „w obecnych czasach nie jest problemem zakupienie umundurowania,

---

⁶ MON ostrzega przed oszustami podszywającymi się pod wojsko:

<https://businessinsider.com.pl/wiadomosci/mon-ostreza-przed-oszustami-podszywajacymi-sie-pod-wojsko/tn7exqz> [dostęp: 20.10.2024 r.].

⁷ Powódź we Wrocławiu. Falszywy wojskowy straszy wysadzeniem wałów. Tusk na sztabie: To już nie jest amatorka, to poważna rzecz: <https://wroclaw.wyborcza.pl/wroclaw/7,35771,31317407,powodz-we-wroclawiu-falszywy-wojskowy-straszy-wysadzeniem.html>, [dostęp: 18.10.2024].

dlatego warto poprosić o przedstawienie się żołnierza i w razie wątpliwości skontaktować się z odpowiednią jednostką wojskową”. Pomoc w takiej weryfikacji mogą zapewnić również Policja lub lokalne władze administracyjne⁸.

Podobne przypadki dezinformacji podkreślają znaczenie odpowiednio zorganizowanej polityki informacyjnej oraz edukacji społeczeństwa. Szef Sztabu Wojska Polskiego, generał Wiesław Kukuła, odpowiedzialny za uruchomienie największej polskiej operacji wojskowej „Feniks”, zwrócił uwagę na konieczność szkolenia administracji lokalnej w zakresie zarządzania kryzysowego. W ramach operacji szczególnie nacisk położono na szkolenia administracji lokalnej, jednak pojawia się pytanie, czy podobne działania powinny obejmować również szeroko zakrojoną edukację społeczeństwa?⁹ Ppłk J. Stempień zaznacza: „ludność cywilna powinna być świadoma, jak reagować w sytuacjach kryzysowych, jak postępować zgodnie z wydawanymi poleceniami oraz jak być przygotowanym na ewakuację”.

Koordinacja działań między wojskiem a społeczeństwem stanowi kluczowy element w zarządzaniu kryzysowym. Współpraca lokalnej ludności z żołnierzami, szczególnie w sytuacjach takich jak klęski żywiołowe, często bywa bardzo cenna. Ludność cywilna wspiera działania wojska, pomagając w działaniach na terenach zagrożonych, np. podczas wzmocnienia wałów przeciwpowodziowych czy dostarczania żywności¹⁰. „Tego rodzaju współpraca musi być odpowiednio koordynowana, aby nie zakłócała działań ratowniczych” – podsumowuje ekspert.

Kluczowe znaczenie w kontekście zarządzania kryzysowego i przeciwdziałania dezinformacji ma zarówno transparentna polityka informacyjna, jak i systematyczna edukacja społeczeństwa. Wprowadzenie rozwiązań systemowych, które umożliwiłyby lepsze zrozumienie działań wojska oraz skuteczniejsze reagowanie w sytuacjach kryzysowych, jest niezbędne, aby zapobiegać podobnym incydentom w przyszłości.

---

⁸ M. Kordek, *Tak odróżnisz prawdziwego żołnierza od oszusta. Rzecznik WOT instruuje*, <https://strefaobrony.pl/tak-odróżnisz-prawdziwego-zolnierza-od-oszusta-rzecznik-wot-instruuje/ar/c1-18818839>, [dostęp: 20.10.2024].

⁹ *Operacja Feniks*, <https://www.wojsko-polskie.pl/blmw/articles/aktualnosci-w/operacja-feniks/>, [dostęp:20.10.2024].

¹⁰ *Rusza operacja Feniks – Wojsko Polskie wspiera odbudowę terenów dotkniętych powodzią*, <https://www.gov.pl/web/obrona-narodowa/rusza-operacja-feniks--wojsko-polskie-wspiera-odbudowe-terenow-dotknietych-powozdia>, [dostęp: 20.10.2024].

Dalsze wyzwania

Jak zapewnia szef MON Władysław Kosiniak-Kamysz, Wojsko będzie przebywać na terenach dotkniętych powodzią “tak długo, jak będzie potrzeba”. Choć według rozkazu zakończenie operacji “Feniks” przewidziane jest na 31 grudnia 2024 roku, Minister nie wyklucza jej przedłużenia¹¹.

Ponadto, jak wskazuje ppłk Jacek Stempień, wyzwaniem na przyszłość związanym z udziałem wojska w podobnych operacjach jest „dopracowania zasad współdziałania na poszczególnych poziomach administracyjnych pomiędzy UPM a Siłami Zbrojnymi RP”. Jest to powiązane ze zmianami, które wniosła *Ustawa o Obronie Ojczyzny z 11 marca 2022 roku* do systemu zarządzania kryzysowego w resorcie Obrony Narodowej, na podstawie której zlikwidowano terenowe organy administracji wojskowej (wojewódzkie sztaby wojskowe, wojskowe komendy uzupełnień). Ich zadania z zakresu zarządzania kryzysowego przejęły brygady Obrony Terytorialnej, które w *dalszym ciągu się uczą* i rozwijają swoje kompetencje w tym zakresie.

(korekta merytoryczna: Dorota Domalewska)

Źródła:

1. IMGW: <https://x.com/IMGWmeteo/status/1833826501575213076> [dostęp: 20.10.2024 r.].
2. *Czeka nas powtórka z powodzi tysiąclecia? Hydrolog o tym, czy odrobiliśmy lekcję:* <https://tvn24.pl/tvnmeteo/polska/czeka-nas-powtorka-z-powodzi-tysiaclecia-hydrolog-o-tym-czy-odrobilismy-lekcje-st8085881> [dostęp: 20.10.2024 r.].
3. *Wojsko aktywnie walczy z powodzią i wspiera potrzebujących:* <https://www.gov.pl/web/obrona-narodowa/wojsko-aktywnie-walczy-z-powozdia-i-wspiera-potrzebujacych> [dostęp: 20.10.2024 r.].
4. *Operacja „Feniks” - pomoc i odbudowa:* <https://polska-zbrojna.pl/home/articleshow/42563?t=Operacja-Feniks-pomoc-i-odbudowa> [dostęp: 20.10.2024 r.].
5. *Operacja “Feniks”:* https://www.rmf24.pl/raporty/raport-powodz-w-polsce-2024/fakty/news-operacja-feniks-26-tys-zolnierzy-175-mln-zl-w-najblizszych-t,nId,7821334#crp_state=1 [dostęp: 20.10.2024 r.].
6. *Wojsko wciąż pomaga powodziąanom:* <https://polska-zbrojna.pl/home/articleshow/42512?t=Wojsko-wciaz-pomaga-powozdzianom> [dostęp: 20.10.2024 r.].
7. *MON ostrzega przed oszustami podszywającymi się pod wojsko:* <https://businessinsider.com.pl/wiadomosci/mon-ostrzega-przed-oszustami-podszywajacymi-sie-pod-wojsko/tn7exqz> [dostęp: 20.10.2024 r.].
8. *Rusza operacja “Feniks”:* <https://www.infor.pl/prawo/sluzby-mundurowe/wojsko/6709856,rusza-operacja-feniks-szef-mon-wladyslaw-kosiniakkamysz-wyjasnia.html> [dostęp: 20.10.2024 r.].

---

¹¹ *Rusza operacja “Feniks”:* <https://www.infor.pl/prawo/sluzby-mundurowe/wojsko/6709856,rusza-operacja-feniks-szef-mon-wladyslaw-kosiniakkamysz-wyjasnia.html> [dostęp: 20.10.2024 r.].

9. Zieliński R., „Powódź we Wrocławiu. Falszywy wojskowy straszy wysadzeniem wałów. Tusk na sztabie: To już nie jest amatorka, to poważna rzecz.”,
<https://wroclaw.wyborcza.pl/wroclaw/7,35771,31317407,powodz-we-wroclawiu-falszywy-wojskowy-straszy-wysadzeniem.html>, [dostęp: 18.10.2024].
10. Kordek M., Tak odróżnisz prawdziwego żołnierza od oszusta. Rzecznik WOT instruuje,
<https://strefaobrony.pl/tak-odroznisz-prawdziwego-zolnierza-od-oszusta-rzecznik-wot-instruuje/ar/c1-18818839>, [dostęp: 20.10.2024 r.].
11. Operacja Feniks, <https://www.wojsko-polskie.pl/blmw/articles/aktualnosci-w/operacja-feniks/>, [dostęp: 20.10.2024 r.].
12. Rusza operacja Feniks – Wojsko Polskie wspiera odbudowę terenów dotkniętych powodzią,
<https://www.gov.pl/web/obrona-narodowa/rusza-operacja-feniks--wojsko-polskie-wspiera-odbudowe-terenow-dotknietych-powozdia>, [dostęp: 20.10.2024 r.].